

AS VODAS EN ONS

Por: María Jesús Otero Acuña

As vodas en Ons foron sempre un importante rito social. A dura economía que sufriron, os medios de que dispoñían, o seu illamento,..., e a familia, xogaban papeis fundamentais.

Na época de maior esplendor veciñal, anos 50 do pasado século, as vodas celebrábanse de xeito diverso. A maioría eran na Illa, aínda que algunha se celebrou en Beluso, parroquia do concello de Bueu á que pertence a Illa, pero logo o banquete facíanlo en Ons, chegando nalgunhas ocasións a dividirse, quedando algúns familiares e amigos na península a celebralo e outros volver á Illa para o convite.

A idade que dominaba nas parellas casadeiras era entre os 18 e os 20 anos. Os homes tiñan que ter cumprido o servizo militar e dispoñer de dote, a máis importante, a Dorna, que ía a ser o medio de vida para manter á familia pois a súa economía estaba baseada na pesca.

A voda sempre se realizaba na casa da noiva e todo o convite corría a cargo dos pais da rapaza. A comida máis típica nas vodas illeiras era sopa e cocido galego, algo sorprendente e curioso cando estaban residindo nunha illa farturenta en peixes e mariscos. Sen embargo para esa celebración, era o cocido a comida principal.

O costume era que as mulleres invitadas levaran galletas para, unha vez rematada a comida, puideran continuar coa sobremesa que se volvía moi especial para todo tipo de comentarios sobre o enlace. Os homes e mozos tiñan que levar o coñac ou anís para acompañar a esas galletas.

A cerimonia era sempre de día e, unha vez finalizada, a parella que acababa de casar volvía á súa vida normal. Non existía a tan ansiada *Lúa de Mel*: o que correspondía era ir traballar ao día seguinte, ela para as labores agrícolas e el para o mar.

Os regalos máis típicos eran a roupa da cama, sabas, colchas, mantas,..., aínda que, na maioría dos casos, ese enxoval xa o tiña que aportar a noiva como dote.

En Ons, como espazo reducido que era, existía un alto nivel de relacións entre familias próximas e chegaba a existir un acordo entre algunhas delas para continuar coa súa estirpe de diñeiro e posición. Algo que agora mesmo non ten moito sentido, pero fai anos, e nunha sociedade tan pechada, era unha norma para acometer estes acordos.

A pesar dos poucos recursos e medios dos que dispoñían os illeiros, a celebración facíase co mellor enxoval, a mellor vestimenta e con festa por todo o alto.

Foto 1.- Unha das moitas despedida de solteira celebrada en Ons. Como podemos ver polos seus enfeites e aderezos, a festa está garantida.

Curiosamente hai máis de corenta anos que as vodas dos veciños de Ons deixaron de celebrarse na Illa, sen embargo, dende hai 13 anos, as vodas foráneas van en aumento.

AS VODAS ACTUAIS. DESPEDIDAS DE SOLTEIRO/A

O incremento das vodas foráneas en Ons foi excepcional nos últimos anos. O atractivo aumenta cada ano para aqueles que buscan unha voda diferente como alternativa ás clásicas e, dende logo, Ons parécelles a paraxe ideal. Unha Illa cunha cultura etnográfica e antropolóxica propia enriquece o seu atractivo, non só pola beleza do seu entorno, polas súas tranquilas corredeiras e as súas praias, senón que hai tamén un compoñente gastronómico que incita a esta celebración.

Ons non só é reclamo para calquera actividade en grupo, senón que aumenta o atractivo para aqueles que requiren alegría, desenfado, ánimos de festa,..., engadíndolle un compoñente de evasión.

Cada ano rexístrase, como mínimo, unha festa de despedida de solteiro/a, aínda que predominan as das mulleres. Celébranse con diferentes modalidades, ofrecéndolles praias, actividades de orientación, rutas guiadas, comer, cear, festas nocturnas,..., e incluso chegan a pasar na Illa un par de días (*Foto 1*). Mentres, o sector masculino, quizais pola falla de imaxinación, buscan a viaxe nocturna con só cea en Ons, para logo rematar a festa na zona de Portonovo – Sanxenxo,;o que chaman unha “Combinada” que remata a altas horas da madrugada.

Xa a voda, ten un compoñente máis serio, coa familia, os amigos e un bo número de invitados, que acoden a un lugar, para moitos descoñecido, e co hándicap insular, que lle da un aire máis atractivo pero, ao mesmo tempo, un pouco desconcertante.

A PRIMEIRA VODA FORÁNEA EN ONS

Celebrouse no ano 2008, case corenta anos despois da última de veciños illeiros. Uns mozos do Morrazo decidiron elixir este enclave para darse o “Si Quero” (*Foto 2*).

Realizouse na praia de Area dos Cans, co alcalde de Bueu como oficiante, cunha vestimenta moi lixeira e un menú propio illán: Ameixas e Caldeirada de Polbo. Pero, non só se conformaron co banquete na Illa, senón que decidiron pasar alí a noite xunto aos seus invitados. Estiveron aloxados nas habitacións de aluguer dispoñibles. Á noite unha boa cea a base de churrasco, continuando logo cunha festa con queimada na praia, con fogueira incluída, xa que coincidiu coa noite de San Xoán. (Por certo a fogueira era unha pequena Cacharela de San Xoán que a Asociación Pineiróns realizou na Praia das Dornas contando co permiso previo de Parques).

Foto 2.- Primeira voda celebrada na Illa, concretamente na Praia de Area dos Cans no ano 2008. Fai de oficiante o alcalde de Bueu.

Foto 3.- Despois da cerimonia no barco fronte a engaiolante Praia de Melide, os noivos diríxense a realizar as fotos na zona do Faro. 2010.

A SEGUNDA VODA EN ONS

A segunda parella que escolleu este espazo natural para o seu enlace realizárona de xeito diferente. Os noivos déronse o “Si Quero” no barco de pasaxe, aproveitando a liña regular que une Bueu con Ons, con todos os pasaxeiros dentro. Foi moi emocionante! Todo o barco, invitados e non invitados, foron cómplices do enlace a bordo do catamarán, finalizando cun bico apaixonado e un aplauso masivo.

Despois na Illa o banquete, propio das vodas típicas actuais, con catro mariscos, peixe e carne. Logo desprazáronse ata o Faro para a sesión fotográfica e ás oito, coincidindo coa última saída da liña de pasaxe, fóronse todos para o continente, quizais a seguir coa diversión, pero con moita pena de non poder seguir gozando da festa na Illa.

A TERCEIRA VODA EN ONS

Foi aínda máis complexa e interesante que a anterior. O noivo viña no barco de pasaxe coa maioría dos invitados e a noiva aparecía posteriormente noutra lancha, uníndose logo no barco máis grande, diante da engaiolante Praia de Melide, para a cerimonia.

Neste enclave precioso e paradisíaco déronse o “Si Quero”. Unha vez rematada a cerimonia no barco, volveron ao peirao da Illa para comezar co banquete. Os noivos foron recibidos no peirao polos invitados e por turistas curiosos e, nun tractor decorado para o acontecemento, comezaron unha volta pola Illa para a obrigada sesión de fotos (*Foto 3*). O menú foi moi illeiro destacando a Caldeirada de Polbo. Logo gran festa, para rematar pasando a “Noite de Vodas” na propia Illa.

Quixeron darlle tamén un toque exótico-etnográfico, a súa primeira noite de casados, pasándoa nun piorno que conta con cama e aseo. (*Foto 4*).

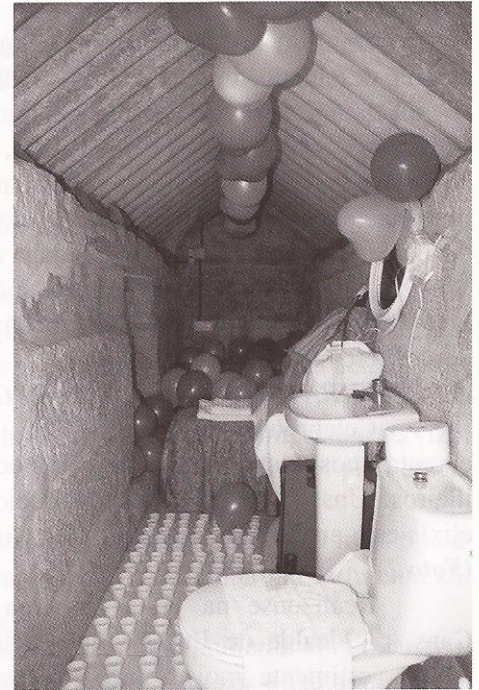

Foto 4.- Piorno preparado para recibir aos noivos na súa “Lúa Mel”

E así poderíamos seguir, pois pasouse de facer unha voda por ano a unha cada fin de semana nos meses de xuño e setembro, meses elixidos porque a afluencia de visitantes a Ons redúcese co que as instalacións poden soportar este tipo de acontecementos.

Como se pode comprobar, a oferta de vodas en Ons é ampla. Na variedade está o gusto e cada parella selecciona o entorno que mellor lle parece: o mar, a praia, o barco,..., ou na igrexa (*Foto 5*), para celebrar o seu enlace.

O mesmo sucede cos menús. Ons conta cuns produtos típicos que soen ser o prato principal naqueles que queren un menú máis familiar, pero tamén conta cunha grande oferta de mariscos e peixes, pois os arredores do enclave no que está radicada a Illa é un viveiro no medio do mar. Quen pode resistirse a uns percebes, nécoras ou centolas de Ons?

Moitas veces búscanse lugares afastados para facer os convites, coidando que o afastado é o mellor. Sen embargo non caemos na conta de que unir praia,

Foto 5.- Primeira voda foránea celebrada na igrexa. A última fora duns veciños illáns hai 40 anos.

tranquilidade, espazo natural,... cun menú caseiro e de calidade pode resultar moi emocionante, atractivo e único. E isto témolo ao noso alcance nunha illa, a de Ons, pertencente ao único Parque Nacional galego.

Estou segura que este enclave será testemuña, cada vez máis, dos “Si Quero” de moitos galegos que buscan unha voda alternativa e diferente nun lugar especial.

Foto 6.- A penúltima voda celebrada na Praia das Dornas, en Ons no ano 2013.

